

(א) ג"ל בחמה, (ב) לפני הגיבסא שם, רבי יוסף ורס לקס, (ג) י"א שטתן ענין יפה,

הגהות הב"ח

(א) רשב"ד ד"ה ומהל וכו' ממקום שגלן: (ב) תוספות ד"ה מתקן וכו' ונראה ל"ת דלרב זכר: (ג) בא"ד עקנאז שהם ממויני:

מוסף תוספות

א. ואי נמי בצרן דקט לרבותא נקטי, דאפי' בצרן הוא ושגרי' ביד שלי' מן הבית וביא' עד ירושלים ואח"כ לקחן בעל הבית והביאן לעודה צני' קורא מפני שהלקיחה שלקחן השליח מן הבית עיקר ולא הבעירה. רשב"א.
 ב. [אבל] כשיבש הוא הולך השלח וכו' וי"ל דגזיר' קורא הכתוב שתתה הולכה והלקיחה בגוף אחד ממש ולא מקצתה ע"י שליח ואע"פ שהוא כמותו. יעב"א. ג. והלא צריך הוא לומר הנה הבאתי ולא הביאתי הנה. רמב"ן.
 ד. ור"ה א"ת דלחוח וכו' הא קמי' הוא מוחו אין לו קרקע, בגן שמתו אחר חמש שנים, לא מצית למימר הכי, שאם בפי' התנה עמו שאם מת או יישב עד שהוא שנים, יע אחר במקומו, א"כ הרי מכלל תנאם, דמתמש שנים ואילך לא יע אחר במקומו, ומאי קמ"ל תנא דמתיב' הוא דקנתו ואם מתו אין לו קרקע. רבתי.
 ה. [ומימר] אמר בעל הקרקע מי יימר שיצא הדיקל העולה מן השרש פירות קודם שיבש האילן בראשו ויבא הדיקל ויחפור וירשש, ומשום הכי מסת' לדעתיה מיניה ומייל' ליה לגבי לוקח. רבתי יונה. ו. שאע"פ שגזר מחליף (פ), אם הוא קצץ אותם כדי שיחליף גזעם, לא יניח לו המוכר להחפור ולרשש האילן אלא לרשש שנים האילן אלא לחמש שנים ולרשש קאי. שם. [כיון] שמוכרן סתם שלא ע"י שליח, שירי עובר על דא"ר וכו' וכו'.
 ז. ואם יבש בראשו אין הדיקל רשאי לחפור ולרשש שהרי לא מוכר לו האילן אלא לחמש שנים אפי' אם הוא קיים, הלכך כשיבש בראשו המוכר קוצץ אותו ושיחליף גזעו והרי הוא ליה מוכר. רבתי יונה.

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פב.

מכדי פסוקי יניחו ליקרי. ואמאי עזיז להו כד' יוסי כמו שמצינו מספק כך יהא קורא מספק כלדס שקורא בתורה: **משום דמיהוי שיקרא.** שהרי בשביל הבאת זיכורים קא קרי ושמה לאו בקרקע שלו גדלו וקא משקר וכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (מהלים קא)

אבל כשקורא בתורה לא ימחזי כשיקרא: **דלמא אפי' לאפקועינהו כו'.** מאן דחזי דקרי עלייהו כזיכורים ודאי' כשהיו לו זיכורים כאלו לא פריש מהן תרומה דקסבר זיכורים ודאי' הן אי נמי האי גבירא גופיה הלכך עבוד זהו היכרא שלא לקרות: **כל שרואה פני חמה.** היינו כל האילן חוץ מן הקרקע: **ושאינו רואה פני חמה.** היינו מתחת לקרקע: **וליהוש וימנין דמסקא כו'.** כיון דאמרת מן הגזע היינו כל שרואה פני החמה ואפילו קמוץ לקרקע הרי הוא של בעל האילן וא"כ היכי תקון רבנן מילתא דלמי' זה מוכר לדי פסידא והא וימנין שיש לו אילן אחד בתוך שדה של חצירו ואמור רבנן דהיוצא מן הגזע שלו ומסקא ארעא שירטון ותגביה הקרקע עד שימסקא אילן היוצא מן הגזע ומקלתו בקרקע ויראו כשלשה אילנות וכגון שהיה רוחב בין הגזע לאילן כשיעור המפורש לפנינו ויעוון לוקח שיש לו קרקע ויפסיד המוכר דהוי כשלשה אילנות וקנה קרקע והוה להו לרבנן למימר היוצא מן הגזע יתמוך בעל האילן פן יפסיד המוכר: **אמר רב**

יוחנן יקוץ. מתנימין דקתני היוצא מן הגזע שלו לא שייחמו כך והגדל אלא הרי הוא שלו על מנת לקצוץ ולשרוף: **נקטינן.** מרובותיו דקל אין לו גזע. לקמיה מפיש: **אין לו.** היוצא מן הגזע לבעל הדקל דכיון דלחפור ולשרש קאי כשיבש האילן דהא לא קנה קרקע: **אסוחי מסה דעמיה.** בעל הדקל מן העמיד ללאת מן הגזע דסבור הוא שמא ייבש הדקל מהרה ולא יוציא גזע דלא דמי לשאר אילנות שאם יבשו בראשן קוואץ למטה וחוחרין וגדילין שהרי גזען מחליף כדמתי' לעיל (דף ע): **אבל דקל מאחר שייבש אין לו תקנה כדמתי' לעיל [שם] דקלים וצאריים חופר ומשרש הלכך מיישא מן היוצא מן הגזע ולא נתכוין לקנותו: והא קהנה עני אילנות.** דמתי' בכל אילנות מיירי ואפילו דקלים ואע"ג דלחפור ולשרש קיימי כשימותו דהא אין לו קרקע אפי' הכי קתני מתני' דיש לו גזע: **אלא אמר רב פפא.** לא תיתלי טעמא דאסוח דמתי' בחופר ומשרש אלא אין לו גזע לבעל הדקל כדקאמרת ולא מטעמין: **אלא לפי שאין דרך.** דקל להוציא מן הגזע כלום אלא מלמעלה בראשו גדילים כל ענפיו והלכך עולין לו בחבל כדארמין בהמוכר את הבית (לעיל דף סט): **משום הכי הסיה דעתו ואפי' אי מיקרי ויוצא מן הגזע הרי הוא של בעל הקרקע ומתני' באלנות הרגילין להוציא גזע מיירי ולא בדקל הואיל ולא שיהא להוציא גזע דכל מילתא דלא מסיק לוקח אדעתיה לא קני: ולרב זכר.** דסבירא ליה דמוציא גזע: **קשיא מתני'.** דבעל אילנות המוציאין גזע מיירי: **דזבין ליה לחמש שנין.** שאף אם ימות יטע אחר במקומו והלכך כיון דמשעבדה ליה ארעא לזמן קצוב לא מסח דעתיה מן הגזע אבל היכא דזבין סתמא שאפילו אם ימות לסוף יום או יומיים לעקור ולשרש קאי התם ודאי מסח דעתיה: **סחסינן.** תחת עיקר האילנות והנופות: **וצניניהן.** קרקע מגולה שבין נופות אילן זה לנופות אילן זה: **וחוצה להן.** סביב האילנות (כ) מקום שכלין נופותיהן ולחוח: כמלוא

ומתני' לא קשיא דהא משני ליה דזבין ליה לה' שנים וזתר חמש שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש^א ואין להקשות לכל הפירושים דכיון דלוקח מסתלק מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקוץ כדאמר רב נחמן לקוץ הא אפי' ענפים שבאילן אין יכול לקוץ כדארמין בהמקבל (ב"מ קט. ושם) המקבל שדה מחצירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אבבי שקמה אין לו שבח שקמה יש לו ורבא אמר אפי' שבח שקמה אין לו פ"י ענפים שגדלו אחר שקבל שדהו והלכה כרבא דשאני הכא דאם לא היה קוץ' היה לוקח פירות הגדילים ביוצא מן הגזע ולכך כשאומר לו לקוץ מן משום דחייש דלא לימא תלת זבנת לי הרי הוא של לוקח תחת הפירות ולר"י נראה דסלקא דעתיה דרב פפא דרב זכר ה"ק דוקא דקל אין לו גזע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעתיה לפי שבשמייעבש בראשו וקוואץ' אותו שוב אין מחליף גזעו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שתייעבשו אבל שאר אילנות שיוכל לקצוץ כשתייעבשו בראשן ויחליפו גזע לא מסח דעתיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתנימין דקנה ז' אילנות יש לו גזע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר אילנות כשתייעבשו בראשן דגזען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקצוץ כדי להחליף גזע כדמוכח לקמן (דף פג.) דמתי' גבי שני אילנות לפיכך יבש או נקצץ אין לו קרקע משמע נקצץ אע"פ שלא יבש עדיין וראוי להחליף גזע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד לשרש ולחפור כשיבש בראשו כמו זה ולבסוף מסיק רב זכר מתנימין דזבנה לה' שנים שאם יבש בתוך ה' יקצצו להחליף גזעו ומכר לו האילן בחייו לפיכך לא מסח דעתיה והשתא רב זכר דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלא משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה דפעמים יש להם גזע כשמוכרן לה' שנים לקצוץ כדי להחליף גזע אבל דקל לא שייך למכרו לה' שנים כדי לקצוץ כדי להחליף גזעו דאין גזעו מחליף ומיהו קשה לפי' זה דבקנה ג' אמאי קתני דאם מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' איירי דזבין לה' שנים

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פב.

בדרך מביא ואינו קורא. תימה הא נראו לקריאה ונדחו והוה לן למימר ירקבו כדל"ר ויאל צפרק בתרא דמכות (דף יז: ושם) הפריש זיכורים לפני החג ועבר עליהם החג וירקבו משום דקודם החג הוו חזו לקריאה ואחר החג תו לא חזו וחשיב להו מטעם זה התם אין

ראויס לצילה דצילה מעכבת צהן ומירץ רצינו חייס דהכא איירי כגון שהיה דעתו מתחלה כשצטרך לשגרין ציד אחר דאו יכול לשגרין ציד אחר כאלו לא נראו לקריאה מעולם כדמוכח צירושלמי דזיכורים (פ"ב) דגרס הס' ר' יוחנן וריש לקיש (פ"ב) רבי אבשיעא אומרם כשלקטן לשלחן ציד אחר אבל אם לקטן להצילן הוא לא ישלחנו ציד אחר דכל הזיכורים שגראו להיתר קריאה אין נמתי' אלא בקריאה וקאמר צטר הכי מתנימין פליגא הפריש זיכוריו ומכר שדהו מציא ואינו קורא קיימונה שגמך דעתו למכור משעה ראשונה והא דמתי' אלא יבש אילן או נקצץ מציא ואינו קורא כשיבש משעה ראשונה ולפי זה הפריש זיכורים לפני החג על מנת להצילן לאחר החג לא ירקבו אלא אחר החג מציא ואינו קורא ומה שפירש הקונטרס דצירה היא הלקיחה אין נראה לרבינו תם דלקיחה לא משמע צירה אלא לקיחה מתוך הבית ועוד דלא קתני או מת שליח אלא ומת משמע דמת הויא לקיחה והצאה בתרתי ועוד דהכי הוה ליה למתיני צטרך ושגרין ציד שליח או צטרך כמלוא

שליח והוליקן הוא אלא נראה לר"ת דלקיחה שהיא מתוך הבית הויא לקיחה וצטרך אורחא דמילתא נקט שהיא רגיל ללקט מה^א (שנראה בעיניו) ולא שליח משום דזיכורים אין להם שיעור^ב: **עך שתהא לקיחה והבאה באחד.** פ"ה דצטרך שליח והצילן לירושלם קורין צעלים דשלושו של אדם כמותו ויכול לקרות הנה הצאתי וגו'^ג ואין נראה שיקראו צעלים^ד כדמשמע צירושלמי: **מתקין לה רב פפא** והא קנה שני אילנות דלחפור ולשרש קיימי בו'. פי' הקונטרס דפריך משום דמתנימין לא מפלגא ומיירי אפילו בדקל ותימה דאם כן מאי משני רב פפא לדידה נמי תקשי ומה שמריך צונטרס זהו דוחק ועוד דמפרש דמזבין ליה לחמש שנים שאם ימות תוך כך יטע אחר במקומו הא קתני ואם מתו אין לו קרקע היינו שלא יטע אחר במקומו^ה דאי לזרוע תחתיו קאמר דאין לו קרקע כשמתו פשיטא דהא אפי' צעדין האילנות חיות קתני דלא קנה קרקע ונראה לרבינו תם (ט) דרב זכר נקט דקל וכל דדמי ליה כגון ארזים ושאר אילנות שכבר נקצו פעם אחת דמו אי יבשי אין גזען מחליף והשתא פריך ליה רב פפא פסיר דמסתמא מתני' איירי צרוב אילנות דקלים וארזים ושאר אילנות עקנאז^ו מרובין משאר אילנות שלא נקצו ומשני דמתני' איירי דזבין ליה לחמש שנים ומסתמא לפי שהן נטיעות ואין דרנן למות צה' שנים איירי ולא אסח דעתיה ומיהו אם מתו תוך ה' שנים לא יטע אחרים במקומן וצ"י אילנות דקנה קרקע יטע אחרים במקומן עוד מפיש ר"ת לפי שיטת ר"ח דלא גרס צמילתיה דרב זכר אין לו גזע לבעל הדקל אלא סבר רב זכר למימר אין לו גזע כלומר אין לו דין גזע דנימא העולה משרשים לבעל הקרקע אלא הכל לבעל הדקל ואפי' העולה מן השרשים כיון דלחפור ולשרש קיימי דכשיבש האילן יקח בעל האילן את השרשין ויחפור וישרש את הכל אסוחי אסח דעתיה בעל הקרקע^ז ולא דוקא נקט דקל דהוא הדין שאר אילנות^ח והיינו טעומא דל"כ אמאי קאמר רב נחמן דקל ומתני' לא קשיא דהא משני ליה לה' שנים וזתר חמש שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש^א ואין להקשות לכל הפירושים דכיון דלוקח מסתלק מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקוץ כדאמר רב נחמן לקוץ הא אפי' ענפים שבאילן אין יכול לקוץ כדארמין בהמקבל (ב"מ קט. ושם) המקבל שדה מחצירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אבבי שקמה אין לו שבח שקמה יש לו ורבא אמר אפי' שבח שקמה אין לו פ"י ענפים שגדלו אחר שקבל שדהו והלכה כרבא דשאני הכא דאם לא היה קוץ' היה לוקח פירות הגדילים ביוצא מן הגזע ולכך כשאומר לו לקוץ מן משום דחייש דלא לימא תלת זבנת לי הרי הוא של לוקח תחת הפירות ולר"י נראה דסלקא דעתיה דרב פפא דרב זכר ה"ק דוקא דקל אין לו גזע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעתיה לפי שבשמייעבש בראשו וקוואץ' אותו שוב אין מחליף גזעו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שתייעבשו אבל שאר אילנות שיוכל לקצוץ כשתייעבשו בראשן ויחליפו גזע לא מסח דעתיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתנימין דקנה ז' אילנות יש לו גזע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר אילנות כשתייעבשו בראשן דגזען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקצוץ כדי להחליף גזע כדמוכח לקמן (דף פג.) דמתי' גבי שני אילנות לפיכך יבש או נקצץ אין לו קרקע משמע נקצץ אע"פ שלא יבש עדיין וראוי להחליף גזע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד לשרש ולחפור כשיבש בראשו כמו זה ולבסוף מסיק רב זכר מתנימין דזבנה לה' שנים שאם יבש בתוך ה' יקצצו להחליף גזעו ומכר לו האילן בחייו לפיכך לא מסח דעתיה והשתא רב זכר דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלא משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה דפעמים יש להם גזע כשמוכרן לה' שנים לקצוץ כדי להחליף גזע אבל דקל לא שייך למכרו לה' שנים כדי לקצוץ כדי להחליף גזעו דאין גזעו מחליף ומיהו קשה לפי' זה דבקנה ג' אמאי קתני דאם מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' איירי דזבין לה' שנים

עין משפט

נראה מ"י פס"ד מהל' מכירה הל' פסג עשין פ"ט ט"ע ח"מ פ"י רעו פ"י י:
 ג ב מ"י שם ט"ע שם פ"ט:
 ג ב מ"י שם ט"ע שם פ"ט י:
 ג ד מ"י שם הל' א ב ט"ע שם שם פ"ט י:
 ט"ע שם שם פ"ט י:

רבינו גרשום

לקחת והבאת וצריך שיחא לקיחה והבאה בחד והא ליכא דהא הביאן אחר: ומקשי' ואמאי אינו קורא מכרי פסוקי יניחו. אותו וידוי ליקרי ומה בכך: אמר ליה ששום דמחז' כשקרא. דמסיקא הדין מצי למיקרי מן האדומה אשר נתתי לי ה' ורב משרשי' בריה דרב חיאי אמר. משרשי' הכי לא מצי למקרי דכי קרי בכי האי גונאז אחי לאפקועינהו מהרומה ומעשר דזיכורים לאו בני תרומה ומעשר יניחו: כל שרואה פני החמה, כל שעולה גודל מן הקלה של עין מאותו שרואה פני חמה היינו מוכר והוי של בעל האילן וכל שעולה מאותו שאינו רואה פני חמה. כמסוכה מן הקרקע היינו מן השרשים והוי הן בקרקע: העולה מן הגזע אמאי שלו וליחוש דלמא מסקא ארעא שירטון גרבי ל"א בלע"ז (ב) מה הגזע וקלוזו כלומר שהגידולו ומיחו כג' ברי אילנא אמר הדיקל אלו ג' אילנות וזבנת לי ואת לי ארעא: יקרו. כלומר כשיגדיל מן הגזע יכול בעל הבית לכופרו לבעל האילן לקצוץ כרי שלא יחזיקו בקרקע: דקל אין לו גזע. שאם מכר דקל לחפור וישב אין לו ללוקח בגזעו של דקל כלום. דכיון דלחפור ולשרש קיימי כדאמר לעיל בדקלים ובארזים חופר ומשרש אסוחי מסח דעתיה הדיקל דקסבר דמתי' יקח שיחפור ויקח השרשים יקח נמי אותן שרשים הרואין פני החמה: והא קנה שני אילנות. בתוך קנה שני אילנות ולרשש האילן ולחפור ולרשש קיימי כדמתי' מתני' הרי זה לא קנה וזכר וכו' ואם מתו אין לו קרקע ואפי' הכי העולה מן הגזע שלו: אלא אמר רב פפא. הכי תריך לה אין לו גזע לבעל דקל לפי שאינו מוציא גזע ואינו יכול לכרוף לבעל הקרקע לומר לו אל תעקרוהו שאם יעלה כלום מן הגזע לפי שאין גזעו מחליף: ולרב זכר. דאמר לעיל אין לו גזע לבעל דקל משום דאסוחי מסח דעתיה. קשי' מתני' דקנתה העולה מן הגזע שלו. אלמא הוי דבעל האילן של לוקח: ומשני מתני'. מתוקמא כגון דזבין ליה קרקע של מקום האילנות לחמש שנין שאם מתו רשאי לנטוע אחרים תחתם עד סוף ה' שנים דהשתא בתוך שנים הללו לא מסח דעתיה מיניה ויש לו גזע אבל להוכיח דלא זבין להן אלא דקל לחוד אסוחי מסח דעתיה ואין לו גזע: פ"ב י"ב וכו'. קני מן הקרקע תחתיה באותו שיעור שהנופות נטות: ובינייהו. בין כל אילן ואילן קנה אותו קרקע כשיעור דמ"ל לקמן: וחוצה להן. לחוץ מרוחב הנופות

(א) נראה דל"ל למעלה מן הגזע וקלחו: ואיל' תלתא זבנת לי. כלומר לאחר שבידלו ומתו וכו'